

**KUVA-
TAITEEN
TALO**

TILAAJA

Suomen Taiteilijaseura

YHTEISTYÖSSÄ

Muu ry

Suomen Kuvanveistäjäliitto

Suomen Kuvataidejärjestöjen Liitto

Suomen Taidegraafikot

Taidemaalari liitto

Valokuvataiteilijoiden liitto

AV-arkki

Frame Contemporary Art Finland

Galleria Huuto

Kuvasto

Ornamo

Tässä tiivistelmässä esitellään Kuvataiteen talo -esiselvityksen keskeiset tulokset ja johtopäätökset.

Koko esiselvityksen voi lukea osoitteessa:

bit.ly/kuvataiteen_talo_esiselvitys

KUVATAITEEN TALO -ESISELVITYS

Riitta Heinämaa

TIIVISTELMÄN TOIMITUS

Rosa Kuosmanen / Suomen Taiteilijaseura

GRAAFINEN SUUNNITTELU

Days Agency

Hanketta on tukenut opetus- ja kulttuuriministeriö

LISÄTIETOJA

Annukka Vähäsöyrinki

Toiminnanjohtaja, Suomen Taiteilijaseura

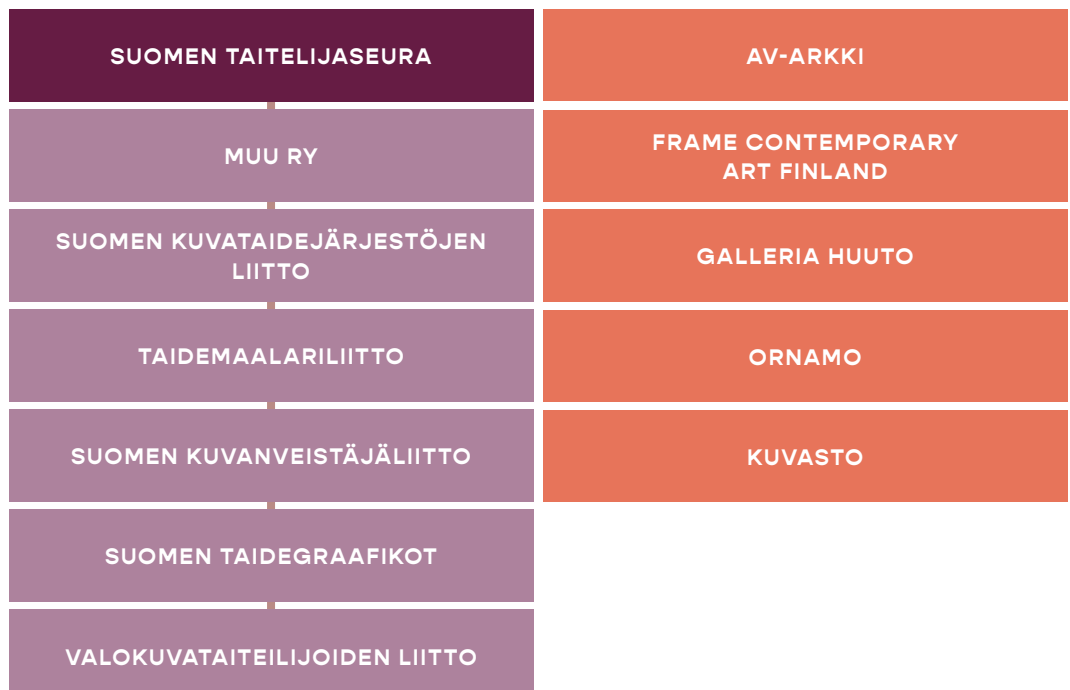
annukka.vahasoyrinki@artists.fi

p. +358 40 077 3105

Kuvataiteen talo on kahdentoista taideorganisaation käynnistämä hanke, joka selvittää visuaalisille taiteille omistetun talon perustamista Helsinkiin.

KUVATAITEEN TALO -hankkeessa etsitään uusia yhteistyömalleja sekä kuvataiteen ammattilaisia ja yleisöjä entistä paremmin palvelevia toimintamuotoja. Hankkeessa selvitetään, millaisia etuja kuvataidetoimijoiden yhteiset toimi- ja/ tai näyttelytilat ja entistä suurempi yhteistyö toisivat taidekentälle.

Kuvataiteen taloa koskevan esiselvityshankkeen käynnistivät keväällä 2019 Suomen Taiteilijaseura ja sen kuusi jäsenliittoa – Muu ry, Suomen Kuvanveistäjäliitto, Suomen Kuvataidejärjestöjen Liitto, Suomen Taidegraafikot, Taidemaalariiliitto ja Valokuvataiteilijoiden liitto – sekä viisi muuta organisaatiota: AV-arkki, Frame Contemporary Art Finland, Galleria Huuto, Ornamo ja Kuvasto. Hanke on saanut opetus- ja kulttuuriministeriön visuaalisen taiteen alan välittäjäportaana kehittämisyhteistyötä.

HANKKEEN TAVOITTEET

Kuvataiteen talo -hanke tähtää kuvataidealan toimijoiden yhteistyön tiivistämiseen, kentän rakenteiden kehittämiseen ja kuvataiteilijoiden työskentelyedellytysten parantamiseen. Esiselvityshanke arvioi, että yhteinen toimitilaloisi kentälle uudenlaista synergiaa, keskittäisi kuvataiteilijoille suunnatut palvelut yhteen paikkaan ja tehostaisi organisaatioiden resursseja.

Kuvataiteen talo on Suomen mittakaavassa merkittävä hanke. Taloon kaavaillaan toimi- ja työskentelytilojen lisäksi näyttely- ja yleisötiloja, ravintolapalveluita sekä mahdollisesti koulutus- ja harrastetiloja. Talo toimisi yhteisöllisenä tilana taiteilijoille ja taiteellisesti korkeatasoisena näyttelytilana kuvataiteen yleisöille.

Esiselvityksen mukaan hankkeen käynnistäneet kuvataidekentän toimijat voisivat saavuttaa merkittäviä säästöjä yhdistämällä päällekkäisiä toimintoihin ja jakamalla esimerkiksi kiinteistökustannuksia. Samalla toimijoille vapautuisi resursseja kehittää ydintehtäviään, kuten edunvalvontaa, viestintää, taiteen myyntiä ja markkinointia, näyttelytoimintaa ja yleisötyötä sekä kuvataiteilijoille suunnattuja palveluja. Taiteilijoiden toimintaedellytykset paranevat, kun tukea ammatinharjoittamiseen on saatavilla helpommin.

Yhteinen Kuvataiteen talo palvelisi myös kuvataiteen yleisöjä ja samalla kirkastaisi Helsingin profilia kuvataidekaupunkina.

Esiselvityshanke osoittaa, että visuaalisen alan toimijoilla on vahva tahtotila kehittää toimintaansa ja ymmärrys taiteen toimintakentän muuttumisesta tulevaisuudessa.

Kentällä halutaan tehdä yhteistyötä ja luoda uusia yhteistyön muotoja. Kuvataiteen talossa on kyse siitä, miten onnistutaan luomaan tila, joka koetaan relevantiksi niin taiteilijoiden, muiden kentän ammattilaisten, yleisön kuin taloon sijoittuvien organisaatioiden kannalta myös tulevaisuudessa. Niinpä Kuvataiteen talon valmistelussa tulee katsoa rohkeasti eteenpäin.

Kuvataiteen talo on Suomen mittakaavassa merkittävä hanke.

Esiselvityksestä

ESISELVITYKSESSÄ ARVIOIDAAN, millaiseen tarpeeseen Kuvataiteen talo vastaisi ja mitä hyötyä siitä olisi taiteilijajärjestöille, muille kuvataidealan toimijoille, ammattitaiteilijoille ja kuvataiteen yleisöille. Esiselvityksessä valotetaan lisäksi yhteisten toimitilojen synergiaetuja sekä mahdollisuutta tarjota samalla kiinnostava visuaalisen taiteen keskittymä. Kuvataiteen talon toimintakonseptia, organisaatiomallia ja kumppanuuksia koskevien alustavien ideoiden lisäksi esiselvityksessä nostetaan esiin myös joitakin vaihtoehtoisia tilaratkaisuja.

Esiselvitys sisälsi sähköisen kyselyn, jolla kartoitettiin perustietoa hankkeen osapuolten nykyisistä toimitiloista ja tilojen käyttötarpeista tulevaisuudessa. Selvitystä varten on lisäksi haastateltu asiantuntijoita kaupunkikehittämisen, visuaalisen taiteen kentän tarpeiden sekä yhteisöllisten toimintamallien tiimoilta sekä perehdytty yhteistoiminnallisuuteen pohjautuviin kansainvälisiin toimintamalleihin.

Lisäksi esiselvitysvaiheeseen on sisältynyt kaksi selvityshenkilön vetämää työpajaa sekä tapaamisia, joissa taidekentän toimijoille on tarjoutunut mahdollisuus keskustella Kuvataiteen taloon liittyvistä tarpeista ja odotuksista selvityshenkilön kanssa.

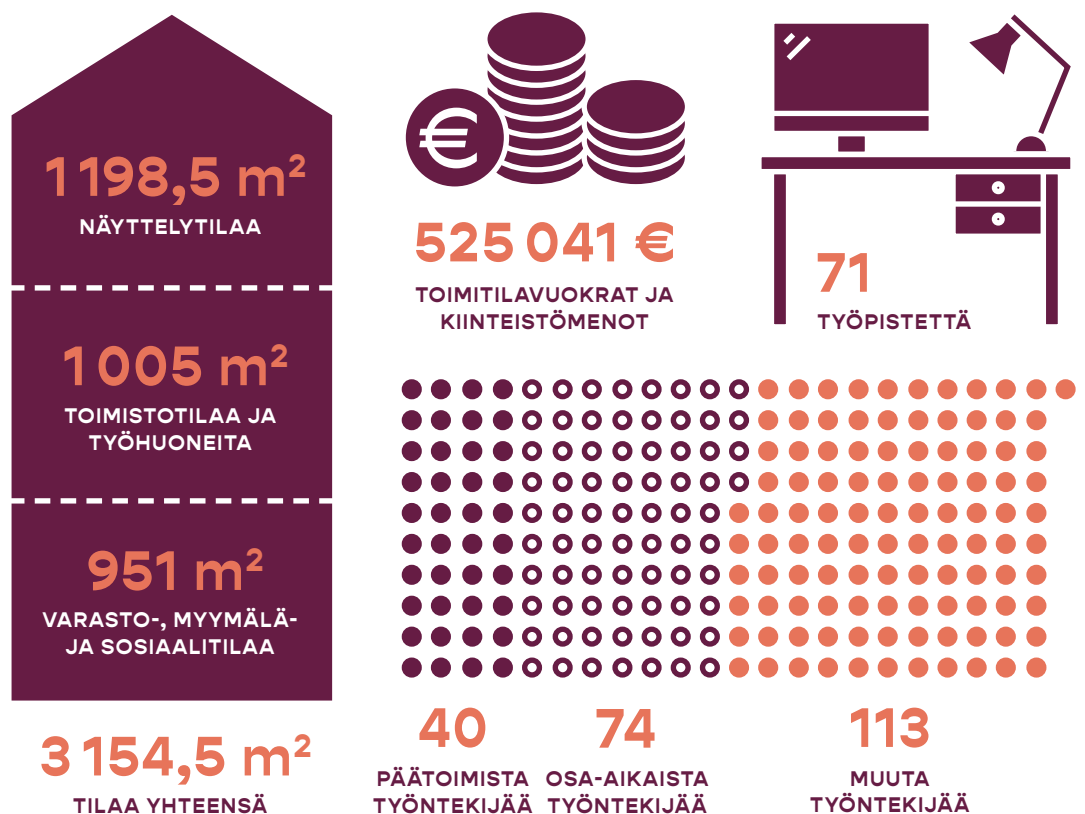
Esiselvityksen laati selvityshenkilö FM **Riitta Heinämaa**. Kuvataiteen talo-ohjausryhmään kuuluvat puheenjohtaja **Teemu Mäki** (Suomen Taiteilijaseura, ohjausryhmän puheenjohtaja), toiminnanjohtaja **Alina Mänttari** (Taidemaalari liitto), toiminnanjohtaja **Henni Oksman** (Galleria Huuto) ja puheenjohtaja **Vesa Vehviläinen** (AV-arkki). Ohjausryhmän sihteerinä on toiminut toiminnanjohtaja **Annukka Vähäsöyrinki** (Suomen Taiteilijaseura).

Nykytilanne

ESISELVITYSHANKKEeseen SISÄLTYNEeseen kyselyyn vastanneilla 13 organisaatiolla on nykyisin käytössään kaikkiaan 3 154,5 m², josta 1 198,5 m² on näyttelytilaa (38 % kokonaisneliömäärästä), 1 005 m² toimistotilaa/työhuoneita (32 % kokonaisneliömäärästä) ja 951 m² muuta tilaa (30 % kokonaisneliömäärästä), kuten esimerkiksi varasto-, myymälä- ja sosiaalitilaa.

Esiselvitykseen osallistuneiden 13 organisaation toimitilavuokrat olivat vuonna 2018 yhteensä 501 806 € ja kiinteistömenot 23 235 € (yhteensä 525 041 € eli 8,6 % kokonaisbudjetista), kun toimintabudjetti oli yhteensä 6 081 346 €. Työntekijöiden työpanos oli yhteensä 61 henkilötyövuotta: 40 päätoimista ja 74 osa-aikaista työntekijää sekä 113 muuta työntekijää. Organisaatioilla oli käytössään kaikkiaan 71 työpistettä.

Kyselyyn vastanneet 13 organisaatiota järjestävät yhteensä noin 210 näyttelyä vuodessa. Suuri osa organisaatioista on melko tyytyväisiä näyttelytiloihinsa, mutta kehitettävää löytyy niin toimistotilojen, kokoustilojen kuin varastotilojen suhteen. Viidellä organisaatiolla ei ole omaa näyttelytilaa edellyttävää näyttelytoimintaa.

Mitä esiselvityksestä ilmenee

MUUTOSKOORDINAATIT

Esiselvityksessä on yhdessä kuvataidekentän järjestöjen ja muiden taideorganisaatioiden kanssa pureuduttu siihen, millaisia tulevaisuuden ilmiöitä Kuvataiteen talon valmistelussa tulisi ottaa huomioon. Esimerkiksi taiteen aseman ja toimintamuotojen kehittyminen, digitalisaatio, kestävä kehitys ja ekologisuuden huomioiminen lukeutuvat niihin muutoskoordinaatteihin, jotka toimivat perusteluna Kuvataiteen talolle. Muihin vaikuttimiin kuuluvat muun muassa kuvataiteilijoiden haasteellinen ansaintalogiikka ja asema, työskentelyn itsenäisyys, rakenteiden puute ja taiteenlajien sekoittuminen.

TOIMINTAKONSEPTI

Kuvataiteen talon toimintakonsepti on vielä avoin. Kuvataiteen talo yhdistäisi moninaisen joukon toimijoita joko saman katon alle tai muuten lähelle toisiaan. Hankkeessa ei kuitenkaan tähdättäisi Kuvataiteen taloon sijoittuvien eri organisaatioiden yhdistämiseen. Vahvempi yhteisöllisyys synnyttäisi uudenlaisia toimintamalleja, joiden tähtäimenä olisi

- kuvataiteilijoille suunnattujen palveluiden kehittäminen
- yleisömäärien kasvattaminen
- kustannustehokkuuden lisääminen
- kuvataiteen edunvalvonnan tehostaminen
- yhteistoiminnan lisääminen
- organisaatioiden asiantuntijuuksien laajentaminen

Kuvataiteen talo toisi mukanaan kaivattua keskittymistä ja syventymistä, jonka avulla voitaisiin luoda rakenteita kuvataidekentälle. Kuvataiteen talon kautta olisi mahdollista lisätä taiteilijoiden ja taideorganisaatioiden välistä kommunikaatiota. Se edistäisi myös instituutioiden ja vapaan kentän rajan murtamista tuomalla eri toimijoita yhteen. Kuvataiteen talo voisi niin ikään toimia siltana kuvataiteen opetuksen ja ammattielämän välillä.

Esiselvityksessä työpajatyöskentelyn avulla hahmotellun toimintakonseptin erityislaatu rakentuu sille oivallukselle, että Kuvataiteen talon asiakkaana olisi yhtäältä taiteilija ja toisaalta kuvataiteen yleisöt.

Taiteilijan näkökulmasta keskiössä olisivat palvelut ja yhteisöllisyys. Kuvataiteen talon tulisi vahvistaa yhteistoiminnallisuutta sekä tarjota keskitetysti palveluita ja tukea taiteilijan työhön. Kuvataiteen talo toimisi taiteilijoiden kohtaamispaikkana, joka tarjoaisi mahdollisuuden vuoropuheluun sekä osaamisen ja verkostojen jakamiseen. Kuvataiteen talo saattaisi myös nuoria

taiteilijoita ammattilaisyhteisön piiriin ja helpottaisi pääkaupunkiseudun ulkopuolelta saapuvien taiteilijoiden tuloa Helsinkiin. Kuvataiteen talossa taiteilija voisi kohdata myös yleisön. Näyttelytoiminnan organisoinnissa tulisi huomioida jaettavat välineet, koneet ja palvelut.

Kuvataiteen yleisöjen näkökulmasta keskiössä olisi sisältölähtöisyys. Kuvataiteen talo voisi toimia

oleskelutilana sekä taiteen katsomisen ja ostamisen paikkana. Kuvataiteen talossa panostettaisiin kiinnostavien taiteellisten sisältöjen ohella myös oheispalveluihin, kuten esimerkiksi avoimiin julkisiin tiloihin, kahviloihin, yhteisöllisiin työtiloihin sekä kehystys- ja ripustuspalveluihin. Muita ”portteja” Kuvataiteen taloon tarjoaisivat aktiivinen yleisötyö, työpajat, kurssitoiminta ja harrastemahdollisuudet.

Kuvataiteen taloa koskevien ratkaisujen onkin tuettava niin taiteilijan työtä kuin yleisön ja taiteen kohtaamista.

NÄYTTELYTOIMINTA

Kuvataiteen talon toimintakonseptia pohdittaessa yksi keskeisimmistä kysymyksistä on näyttelytoiminta ja sen organisointi. Hankkeen yhtenä mahdollisena uhkakuvana näyttäytyvät taiteilijoiden näyttelymahdollisuuksien väheneminen ja näyttelytilojen monimuotoisuuden kaventuminen. Monelle Kuvataiteen talosta kiinnostuneelle organisaatiolle oma näyttelytila on keskeinen asia, vaikka sillä olisikin samalla kiinnostusta myös yhteiskäyttöisiin näyttelytiloihin. Esimerkiksi taiteilijoita edustaville liitoille näyttelytoiminta on iso jäsenpalveluaspekti, jopa kynnyskysymys mukaantulolle Kuvataiteen taloon. Kuvataiteen taloa koskevien ratkaisujen onkin tuettava niin taiteilijan työtä kuin yleisön ja taiteen kohtaamista.

Tätä taustaa vasten on esitetty toive siitä, että Kuvataiteen talossa jokaisella organisaatiolla tulisi olla omat eriytyneet näyttelytilansa ja vähintään sama määrä näyttelyitä vuosittain kuin mitä nykyisin. Yhtenä mahdollisena vaihtoehtona omien nimettyjen näyttelytilojen sijaan on myös esitetty mallia, jossa taiteilija hakisi näyttelyaikaa tila, ei liitto, edellä. Haku ei olisi enää välinekohtainen, mikä mahdollistaisi uusia tapoja esittää taidetta. Etenkin nuorille taiteilijoille ja kuraattoreilla voisi olla myös yhteisiä kokeilutiloja ja -ohjelmia.

Kuvataiteen talon näyttelytoiminnan mallia ei ole lyöty lukkoon esiselvityksen myötä vaan asia edellyttää perusteellista harkintaa. Hankkeen jatko-työssä voisi olla hyödyllistä pilotoida esimerkiksi tilapäisen näyttelytilan avulla yhtä tai useampaa näyttelytoimintaan ja sen organisointiin liittyvää mallia Kuvataiteen talon tulevaa toimintaa varten.

VUOKRIEN, PALVELUJEN JA TOIMINTOJEN TUOTTAMINEN

Kuvataiteen talon toimintakonsepti voisi muiltakin osin perustua yhteistoiminnallisuuteen ja -käyttöön, jolloin olisi mahdollista luoda uusia palvelukonsepteja taiteilijoille ja kuvataiteen yleisöille. Palveluita ja resursseja vahvistaisivat esimerkiksi organisaatioiden ja niiden työntekijöiden vahvempi kollegiaalisuus, tehokkaampi työnjako ja sen myötä esimerkiksi erilaisiin asiantuntijatehtäviin vapautuvat henkilöstöresurssit sekä taiteilijan mahdollisuus hyödyntää palveluja aiempaa laajemmin. Myös edunvalvonnassa voisi Kuvataiteen talon myötä tarjoutua mahdollisuus testata ja juurruttaa hyviä käytäntöjä esimerkiksi sopimuksiin ja korvauksiin liittyen.

Kuvataiteen talossa vuokrat ja palvelut voisi kilpailuttaa yhdessä ja tuottaa ne kustannustehokkaammin: esimerkiksi isännöinti, siivous, vartiointi, keittiö, toimisto- ja kokoustilat ja kopiokonehuone voisivat olla yhteisiä. Kuvataiteen taloon sijoittuvat organisaatiot voisivat halutessaan neuvotella myös muista jaetuista tukiresursseista, kuten kirjanpidosta. Organisaatioille tarjoutuisi samalla mahdollisuus tarkastella yhdessä myös muita toimintojaan ja sopia keskinäisestä työnjaosta esimerkiksi viestinnän suhteen. Palvelujen kilpailuttamiseen ja erilaisten työtehtävien uudelleenorganisointiin löytynee yhteistyöpotentiaalia kaikkien taidekentän toimijoiden rajallisten voimavarojen takia.

ORGANISAATIOMUOTO

Kuvataiteen talon valmistelua varten tulisi perustaa esimerkiksi laajapohjainen yhdistys, jonka tehtävänä olisi vastata hankevalmistelusta jatkossa. Sen ensimmäisiin toimenpiteisiin kuuluisi hankerahoituksen anominen säätiöiltä ja rahastoilta projektipäällikön palkkaukseen ja hankesuunnitelman

laadintaan. Yhdistyksen hallituksen kokoonpanon tulisi olla melko suuri, jotta se edustaisi monenlaista hankkeen edistämiseen tarvittavaa osaamista. Yhdistyksen perustamisen yhteydessä tulisi samalla luoda tarpeeksi selkeä malli hankkeen hallinnointiin.

KUMPPANUUDET

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Helsingin kaupunki tulisi sitouttaa strategisina kumppaneina mukaan Kuvataiteen talon hankevalmisteluun mah-

dollisimman varhaisessa vaiheessa. Helsinkiä ollaan kehittämässä kuvataidekaupungiksi ja hankkeen onnistuminen olisi kaikkien osapuolten etu.

Helsinkiä ollaan kehittämässä kuvataidekaupungiksi ja hankkeen onnistuminen olisi kaikkien osapuolten etu.

Kuvataiteen taloon tai sen valmisteluun olisi joidenkin mielestä hyödyllistä saada hankkeeseen jo mukana olevien organisaatioiden lisäksi myös muita kiinnostusta osoittavia toimijoita, kuten kaupallisia tai toisaalta ruohonjuuritason gallerioita. Myös instituutioiden ja vapaan kentän yhteen tuominen

olisi monen mielestä myönteinen asia. Jotkut ovat kaivanneet mukaan lisää asiantuntijaorganisaatioita, joilla ei ole sijaintiin ankkuroitua toimintaa. Lisäksi Kuvataiteen taloon tulisi sisällyttää taiteilijoiden käyttämiä palveluntarjoajia, kuten esimerkiksi kuvataiteilijoiden asioihin erikoistunut lakipalvelu, kirjanpito toimisto, kehystämö ja taidetarvikemyymälä.

Myös Taideyliopiston Kuvataideakatemia tulisi mahdollisesti kytkeä hankkeeseen, koska sillä on vahva asema suomalaisen kuvataidekentän ekosysteemissä. Keskusteluyhteyden kautta voisi syntyä jokin luova ratkaisu, joka huomioisi yhteistyön mahdollisuuden.

Kuvataiteen talon valmistelussa kuvataide ymmärretään laajasti ja kuvataiteen sijaan puhutaan visuaalisista aloista. Hankkeen konkretisoituessa tulisi kuitenkin ottaa erikseen kantaa siihen, miten joustavasti Kuvataiteen talo voisi tarjota mahdollisuuden myös muiden taiteen alojen mukaantuloon.

TILAKYSYMYKSET

Paljon keskustelua herättävä kysymys on Kuvataiteen talon mahdollinen fyysinen sijainti. Esiselvitys ehdottaa, että Kuvataiteen taloa varten tulisi selvittää lähemmin kahta sijaintivaihtoehtoa. Sörnäisissä sijaitseva Suvilahden voimala-alue käsittää kolme kiinnostavaa vaihtoehtoa, joista yksi on Kattilahalli, toinen teräksinen kaasukello ja kolmas uudisrakennuksen rakentaminen alueelle. Kattilahalli on Kiinteistöyhtiö Oy Kaapelitalon hallinnassa ja muista vaihtoehdoista tulisi neuvotella Helsingin kaupunkiympäristön toimialan kanssa. Toinen kartoitettavaksi suositeltu kohde on

Senaatti-kiinteistöjen omistama Kampissa sijaitseva Kaartin lasaretti, jonne saisi kokonaisen taidekorttelin. Kokonaisuuteen kuuluu kuusi suojeltua tai suojeltavaksi esitettyä rakennusta.

Esiselvityksessä nostetaan esiin myös muita tilaratkaisuja ja pohditaan erilaisia tilaratkaisuihin vaikuttavia tekijöitä, kuten sijaintia. Vielä ei ole määritelty, minkä kokonaisneliömäärän Kuvataiteen talo tarvitsee, onko kyseessä yksi tai useampi rakennus tai onko kyseessä pysyvä vai määräaikainen ratkaisu. Esiselvityksen perusteella mielipiteissä on hajontaa korjausrakentamisen ja uudisrakennuksen rakentamisen välillä sekä vuokraamisen ja omistamisen välillä. Erityisesti esiselvitystä varten haastatellut asiantuntijat ovat esittäneet, että Kuvataiteen taloa varten tulisi hyödyntää olemassa olevia kiinteistöjä eikä rakentaa heti uutta. Korjausvelkaista tilaa pidetään yhtenä strategisena lähestymistapana.

Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto on ilmaissut kiinnostuksensa sijoittaa hankkeeseen pääomaa, mikäli Kuvataiteen taloa varten haetaan lainaa. Ensisijaisesti Kuvasto lähtisi ratkaisuun, jossa kuvataidekenttä omistaa rakennuksen itse, mutta jos vuokraaja olisi esimerkiksi Kiinteistö Oy Kaapelitalon kaltainen toimija, olisi vuokraaminenkin vaihtoehto. Kuvasto näkee, että taiteilijakentän käytössä oleva rakennus toimisi pitkän tähtäimen sijoituksena kuvataidekentän vakauteen. Sen näkökulmasta nimenomaan oma rakennus ja tontti olisi ideaaliratkaisu Kuvataiteen taloa varten. Tarvittaessa voitaisiin kehittää jokin toimiva tapa tontin yhteishallintaan Helsingin kaupungin kanssa.

Jatkotoimenpiteet

SUOMEN TAITEILIJASEURA hankekumppaneineen on saanut opetus- ja kulttuuriministeriöltä jatkoavustuksen Kuvataiteen talon toimintakonseptin kehittämiseksi vuoden 2020 aikana. Esiselvityshanke osoittaa, että visuaalisen alan toimijoilla on vahva tahtotila kehittää toimintaansa ja uusia yhteistyön muotoja viemällä Kuvataiteen talo -hanketta eteenpäin. Seuraavassa vaiheessa syvennytään muun muassa seuraaviin kysymyksiin:

- Näyttelytoiminnan konseptointi
- Organisaatioiden työnjaon kehittäminen ja synergiaedut
- Tilatarpeiden selvittäminen
- Hankekumppanuuksien selvittäminen: mitkä tahot haluavat sitoutua hankkeeseen?